СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 32. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 8-го лютого 1936. — VOL. XLIV. No. 32. Jersey City, N. J., Saturday, February 8, 1936. THREE CENTS

УРЯД ЗА МОДЕРНІЗАЦІЮ ВОЄННОЇ ФЛЬОТИ

ВАШИНҐТОН. — Комітет палати послів для фльотних справ предложив конґресові проєкт змодернізування американської воєнної фльоти. Цей проєкт має вже одобрення президента й уряду.

На основі цього пляну 14 воєнних кораблів мають дістати всякі модерні панцирі й машинерію. Крім цього фльота має дістати ще ріжні помічні кораблі, разом містотою 221,000 тон.

Модернізація має вестися кілька літ та має бути укінчена найпізніще до 1942-го року.

ФАРМЕРСЬКИЙ ПРОЄКТ БУДЕ ПРЕДЛОЖЕНИЙ НАСТУПНОГО ТИЖНЯ.

ВАШИНҐТОН. — Президент викінчує новий фармерський закон та сподівається предложити його конґресові наступного тижня.

Ходять вісти, що новий закон буде вимагати ухвалення нових податків на допомогу фармерам та що президент буде добиватися від конґресу на цю ціль 500 міліонів долярів річно.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ СУД УМИВАЄ РУКИ ВІД СПРАВИ ГАВПТМАНА.

ВАШИНҐТОН. — Ґенеральний прокуратор Комингз, що грає в кабінеті президента ролю міністра судівництва, заявив, що федеральний суд не буде вже більше мішатися до справи Гавптмана, бо в ній не сталося нічого такого, що давалоб судові право судити справу наново.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК СКІНЧИВСЯ.

ПІКИН (Илинойс). — Ґенеральний страйк робітників цього міста, проголошений низкою місцевих юній, покінчився. Американська Федерація Праці наперла на провідників юній, щоб вони його відкликали.

Національна ґвардія, що прибула до міста на заклик міського посадника, вже почала забирати шатра та приготовлятися до відізду.

МАЙНЕРСЬКА ЮНІЯ КИДАЄ ВИЗОВ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Конвенція майнерської юнії, „Де Юнайтид Майн Воркерс оф Америка", постановила допустити в свої члени не тільки робітників, що працюють у копальнях, але й робітників, що заняті при перерібці вугля. У цей спосіб вона значно поширила розуміння засади промислової орґанізації робітників. Зроблено це, видно, виразно проти волі Американської Федерації Праці.

Не зважаючи на те, в іншій постанові ця сама конвенція постановила, що майнерська юнія має лишитися в Американській Федерації Праці.

При ухвалюванню платень для урядників юнії піднесено дотеперішні платні: президентові юнії з $12,000 на $15,000, віцепрезидентові й касієрові з $9,000 на $18,000, редакторові орґану з $4,000 на $7,000, а членам виконного уряду з $300 на $500 місячно.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ СУДДЮ.

ВАШИНҐТОН. — Судовий комітет палати послів порадив конґресові обвинуватити й судити федерального суддю Голстеда Ритера з південнної флоридської округи за „фаворитизм, утиски й невідповідне для судді поведення".

ШАЙКА ПОСЕРЕДНИКІВ У РОЗПУСТІ НА СУДІ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська поліція веде від якогось часу кампанію проти людей, що роблять бизнес з розпусти.

Перед повітовий суд уже поставлено шайку з 10 людей. Між ними є 5 жінок. Суд дозволив їм вийти на волю по зложенню кавції в сумі $100,000.

СУД ПРОТИ ҐУБЕРНАТОРА.

МИНЕАПОЛИС. — Федеральний окружний суд заборонив стейтовому ґубернаторові Олсонові замикати фабрики через страйк.

Олсон закривав недавно військами фабрику підприємства „Стротвер Нитинґ Ко.".

У своїм присуді суддя гостро критикував поведінку ґубернатора.

ВИБУХ У ДОМАШНІЙ ФАБРИЦІ.

НОРТ БЕРҐЕН (Ню Джерзі). — У дво-поверховім домі Італя Віторія, в котрім на однім поверсі була вишивальна фабрика, а на другім мешкання для родини власника, що працювала в цій фабриці, експльодував котел.

16-літня дочка Віторія, Дольорес Віторі, каже, що Віторі збудував собі фабрику коштом $25,000 та вживав у ній штучного шовку, котрий напускав нітросірчаним квасом, потім намочував його в іншім квасі, що не давав першому квасові вибухати. Як Дольорес і її сестра вкладали тканини в машину, з кітла бухнула поломінь. Потім наступив страшний вибух, що викинув Віторія, Дольорес та паню Чіоті крізь вікно на вулицю.

Віторі згинув на місці, як також: його жінка Альбіна, їх дочка Альда та пані Чіоті. Сильно попечена й попарена Дольорес Віторі має слабі шанси на виздоровлення.

ВІДЧИНЯЮТЬ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИЩА.

До Гарміш-Патенкінхен (Німеччина) позїжджалися спортовці з цілого світа, щоби взяти участь в Олімпійських Ігрищах. Надіються яких 80,000 осіб. Влада поробила все можливе, щоби була для кожного вигода, щоб не було здирства, ані нічого такого, що вражалоб прикро чужинецькі національні почуття. Порядок зразковий. Заповідається, що на ті ігрища прибуде більше учасників ніж на попередні. Особливо задоволені часописні кореспонденти, бо мають змогу скоро передавати вісти і без перепон.

КОМУНІСТИ ПРИ РОБОТІ.

В Ковівщині шириться по селах комунізм. У Косові комсомольці із Старого Косова і Москалівки розбили просвітянську анкету, влаштовану філією „Просвіти". Тільки завдяки тактові інспектора Гафтковича зі Львова не прийшло до чинної зневаги, а скінчилось на зневазі словній, за що внесено скаргу до суду. В Кутах арештовано пейсатих членів КПЗУ. Взагалі по селах Косівщини панує комуністичний терор. У Слобідці вбито Д. Церковнюка з Кобак.

ЯК ВІДЗВИЧАЇТИСЯ ВІД КУРЕННЯ І ПИТТЯ.

Анґлійський професор Стінзен твердить, що їджения щоденно кілька яблок ділає дуже корисно не тільки на фізичний, але й на психічний стан людини. Той, що правильно зїдає велику скількість аблок, має завжди добрий настрій і самопочуття. Цей лікар переконався також, що споживання багато яблок є знаменитим ліком на пиянство і на надмірне курення тютюну. Якщо вдасться людей, що є налоговими пяницями, наклонити до того, щоб вони на друге снідання, перед і по обіді, по вечері і перед спанням зїдали по одному яблоку, то вислід такої курації буде знаменитий. Люди відчувають по довшім споживанню яблок дивну свіжість, щораз більше закидають пиття і курення, щоб собі не псувати смаку і благодійного ділання яблок.

ЖАХЛИВА ПОДІЯ.

Жахлива подія склалась у водному млині в Солотвині, пов. Надвірна. Дня 19 грудня м. р. вечором привезли Петро Мариневич із Старуні і Кепещук із Гвозда збіжжя до млина. Мариневич усипав збіжжя до коща, а власник млина, Петро Майхрович, пустив млин у рух. Тому, що камінь не обертався, Майхрович зійшов до неосвітлених сутерин, щоби поправити шкіряний пас, заложений на розгоновий пояс. За хвилю камінь почав обертатись, але що Майхрович довший час не приходив, господарі засвітили нафтову лямпу і зійшли до сутерин. Тут побачили страшний образ. На ремені звисало тіло мельника, окривавлене та розторощене. Покликали сусідів, які спинили млин і зняли з ременя змасакрованого трупа. Майхрович вернувся перед кількома роками з Америки, привізши коло 10 тисяч долярів. Одначе на кепських торговельних спекуляціях він ті гроші стратив і жив з жінкою та дітьми з невеликих доходів, які приносив йому млин.

РОЗСЛІДИ НАД КАТАРОМ.

Роберт Кешмен професор Північно-західнього університету в Еванстон, Ілінойс, почав розсліди над катаром при помочі „електричного ока", що відчуває тільки одні позафіолєтні промінi тіла. Він сподівається відкрити в цей спосіб, що таке ослаблює відпорність тіла на заразки простуди.

ДУНІКОВСЬКОГО ВИДАЛИЛИ З БЕЛЬҐІЇ.

Бельґійська влада видалила з території своєї держави польського інжиніра Дуніковського, який каже, що винайшов машину до виробу золота. Дуніківський, якого засуджено у Франції на вязницю за ошуканство, відсидівши кару, хотів осісти в Італії, звідки його теж видалили. Недопущений до Бельґії, він задумує тепер вибратися до Польщі.

САМОГУБСТВО З НЕЩАСНОЇ ЛЮБОВИ.

В Чопі (Закарпаття) поповнив самогубство севлюський банковий 23-річний урядовець Василь Міговк. Пострілив і свою дівчину, 19-літню Олену Довре. Міговк помер зараз на місці, а дівчину відвезли до лічниці в Ужгороді.

КРАДІЖ МЕРТВОЇ МАТЕРИ.

Гю Скат з Тоскаулси, Алабама, „украв" тіло своєї мертвої матери, щоби поховати її на тому цвинтарі, на якому вона хотіла.

Мати Гю, Єлисавета, померла в шпиталі. Її тіло забрано до дому сина й свояки рішили поховати його на цвинтарі Литл Сенді. Та Гю заявив, що вона казала йому, щоб її поховати на цвинтарі Назарет. Коли свояки не прихилися до того рішення, Гю вийшов з хати. Та в ночи повернувся назад. Тим разом він прибув з рушницею і приказав присутнім піднести вгору руки. Забравши тіло матери, він сів на коня і втік.

По якомусь часі знайдено тіло матери в хащах, а його самого приловила поліція на мочарі. Ціла подія закінчилась тим, що Гю посаджено до тюрми, а матір поховають на тому цвинтарі, де свояки вирішили.

ПОХІД ПОЛЬСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ВОЛИНЬ.

Після того, як влада більшу частину діяльних українських кооператив на Волині замкнула а ті, що залишилися, вирвала зпід впливу Ревізійного Союзу Українських Кооператив і віддала польським кооперативним обєднанням, прийшов другий етап. Ці польські централі зачинають відчиняти на Волині свої гуртівні. В половині грудня союз польських споживчих товариств „Сполем" відчинив у Кремянці гуртовий склад для постачання кооперативам ріжного краму. На запити представників нашої кооперації діячі „Сполема" заявили, що у своїй гуртівні **ніяких виробів українських фабрик тримати не будуть,** і вживаеть усіх заходів, щоб заступити їх польськими виробами.

НАГОРОДИ ЗА ДІТИ.

Княгиня Марія Сабавдська роздала низку нагород матерям, що мають у Римі найбільше дітей. Нагороди складалися з 500 лір готівкою і 4-кімнатного мешкання з кухнею.

ПАРИЖ МАЄ 16 МІЛІЯРДІВ ДОВГІВ.

Місто Париж не може вдержати буджетової рівноваги. Його довги зросли до 16 міліярдів франків. Управа міста ломить собі голову, звідки добути нові податки, бо вже все можливе обтяжене оплатами понад міру.

ФАЛЬШУВАЛИ ДОЛЯРИ.

Шайку фальшивників долярів викрито в Перемишлі. При одній з головних вулиць викрито тайну друкарню, а в ній друкарську машину, фотоґрафічний апарат, прилади до підроблювання банкнотів і більшу скількість готових паперових долярів. У звязку з тим арештовано 7 осіб. Стверджено, що фальсифікати пускали в обіг по цілій Польщі. Сліди фальшівників ведуть до одного з найбільших міст Польщі.

СВІТ І ЛЮДИ ЩЕ НЕ НАЙГІРШІ.

Найпопулярнішою мешканкою міста Амстердаму під цю пору є без сумніву львиця. Отся цариця пустині недавно трохи не стала причиною поважних заворушень.

Її кликали дуже романтично — Ґерта. Це було прекрасне сотворіння. Її пан і власник, араб Бен Брагін Абдулаг, збанкротував на цирковому підриємстві і дійшов до такого ступня нужди, що не лиш не міг прокормити своєї любимиці, але й сам ледви з голоду ногами волочив. Всежтаки жаль йому було розлучитися з Ґертою. Взяв її до хати й кормив, чим хата багата.

Та голод не тітка, а львиця не мала охоти моритись на голоднім харчі. І, бувало, коли до її витонченого нюху зайшов запах з сусідньої кухні, піднімала такий лемент і ричіння, що дрiжали стіни камениці й ноги мешканців.

Львицею поцікавилась поліція. А що амстердамський звіринець був переповнений, вирішили поліцаї, що найгуманнішим середником для Ґерти буде оловяна кулька.

Та тут на ратунок загроженій Ґерті поспішили мешканці. Безпосередньо перед екзекуцією під домом, де жив араб із засудженою на невблагану смерть львицею, зібралась непроглядна товпа демонстрантів, яка домагалася помилування Ґерту. Під загрозою револьти поліція уступила. В міжчасі зголосився директор звіринця й заявив згоду заопікуватися львицею. Товпа в радісному поході відпровадила вратовану львицю до звіринця.

На цьому не скінчилось. Демонстранти зарядили самотужки збірку, що дала впродовж кільканацятьох хвилин кількасот долярів. Ці гроші отримав араб як одноразове відшкодування за втрачену любимицю.

Людське серце не таке дуже кепське. Треба лиш у відповідну хвилину вміти заграти на його струнах.

СЕКРЕТАР СУДУ ДЕФРАВДАНТОМ.

Станиславівська прокуратура виготовила акт обвинувачення проти І. Цирана, судового секретаря в Тисьмениці, закидуючи йому спроневірення судових грошей. Розправа відбудеться перед станиславівським судом.

СУМНІВАЮТЬСЯ В ПОЛІТИЧНУ СИЛУ УНДО

ЛЬВІВ. — „Діло" переводить дискусію з польським часописом „Век Нови", який критикував політичну декларацію посла Целевича і чіпився „дотепу", що, мовляв, годі вірити полякам українському політикові, „хочби він навіть на неділю надягав конфедератку на голову".

„Век Нови" твердить, що заяви УНДО не мають вартости, бо одного дня зійдуться представники на зїзд та усунуть теперішніх керманичів, а таке вже бувало, а опозиція перекреслить усе, що заявив старий уряд. Польський уряд — це ґарантія, каже „Век Нови", але Мудрий не є Гітлером і його заяви не дають ніякої ґарантії. Ті заяви є залежні від настрою українських мас. А ці настрої, пише „Век Нови", не гармонізують із заявами українських послів у Варшаві.

На це „Діло" відповідає, що українські політики зробили для польсько-української угоди все, що було в їх силах, а тепер усе дальше залежатиме від польського режіму. Якщо той режім піде по лінії слушних домагань українців, якщо наступлять правдиві реформи й існуюча дійсність зміниться на краще, тоді, пише „Діло", українські маси не матимуть потреби відвертатися від своїх послів. Саме такі ґазети як „Век Нови", на думку „Діла", тільки те й роблять, що цькують польський уряд проти українців і не допускають до польсько-української згоди.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УНДО ПОПИРАЄ ЗГОДУ.

ЛЬВІВ. — Польська Аґенція Телеґрафічна подає зі Львова, що там відбулися наради центрального комітету УНДО, на якім затверджено всіми голосами проти одного акцію Української Парляментарної Репрезентації на варшавськім соймовім терені, що змагає до польсько-української угоди. Центральний комітет, як подає аґенція, візвав усе українське громадянство „Малопольскі Всходней", щоби поперло „творчу працю для справи польсько-українського зближення".

ПІСТ ТРЬОХ МІЛЮНІВ ЖИДІВ У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА (Польща). — Жидівські рабіни в Польщі, зорґанізовані в „Союзі польських рабінів", протестують проти законопроєктів, які звертаються проти ритуального різання худоби. Проєкт внесла жінка маршалка сенату, щоб тим чином усунути визискування з боку жидівських ритуальних різників. На знак протесту проти цього законопроєкту рабіни зарядили для всіх жидів у Польщі одноденний піст.

НАГІНКА НА УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО.

ЛЬВІВ. — Польська україножерна преса накидається грубою лайкою на відомого українського вченого ґеоґрафа, доцента краківського університету, д-ра Володимира Кубійовича, за його українські мапи. Не подобається польській пресі те, що д-р Кубійович влаштував виставу тих мап у Берліні, та що він виступає проти польського спису людности. Не бореться вона з д-ром Кубійовичем з наукового боку, а тільки підюджує владу, зазначуючи, що це „доцент краківського університету" працює на користь — українського народу.

ЩО СКАЖЕ ПРАГА?

ЛЬВІВ. — З нетерпеливістю ожидають у Галичині вістей з Праги, куди вдалася делеґація з Закарпаття, щоб запротестувати проти намаганого виселювання українських галицьких іміґрантів із Закарпаття до Польщі.

ПЕРЕМИШЛЬ ПІД ВОДОЮ.

ПЕРЕМИШЛЬ. — Цілий січень перепадають дощі в ґорах, наслідком чого води гірських потоків виступили з берегів. Водночас сильно прибула вода в Сяні. Піднеслася в своїм часі вище 5 метрів понад нормальний стан.

ЦІКАВЕ ЯВИЩЕ.

ПЕРЕМИШЛЬ. — На ріці Вігор під Перемишлем піднеслася вода на 2 метри понад рівень і почала плисти взад.

ГОП, КУМО, НЕ ЖУРИСЬ — ІДЕЇ МАХНА НЕ ПЕРЕВЕЛИСЬ.

ЛЬВІВ. — Так описує часопис „Українські Вісти" перше враження по розрізанні сторінок „Трудової України", що там надійшла. Пише:

Зпереду Микита Шаповал, ззаду Микита Шаповал. Вкінці вірую цього вчителя: „Ми не хочемо вірити ані в бога, ані в людскість, ані в право, ані в справедливість, ані в націю, ані в братерство, ані в орґанізм, ані в славянство, ані в Паневропу, ані в федерацію, бо ми віруємо в свободу, яка нам єдино потрібна, як вища можливість жити і розвиватись"...

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОРОТЬБА ЗА ІНФЛЯЦІЮ

Від самого відкриття нової сесії конґресу в ньому почалася виразна боротьба між двома струями: з одного боку станули прихильники інфляції, а з другого боку її противники. Інфляція стала одним з найважніших питань дня. Боротьба деколи ведеться явно-славно за інфляцію, а деколи вона закривається то бонусом, то новими податками, то друком паперових грошей і т. п.

Очевидно, прихильники інфляції висувають її як зараду на теперішні економічні клопоти краю, отже на застій бизнесу, на безробіття, потребу урядової допомоги, високі податки. Вони подають на ці всі клопоти легку зараду: най уряд видрукує більше паперових грошей, себто надрукує багато державних векслів, або най позичить багато ґроша на бонди. Най потім уряд пустить ті гроші в рух. Не треба тоді урядові нових податків. Буде подостатком на запомогу для безробітних, на публичні роботи, навіть на піддержку бизнесів.

Кажуть, що це буде корисне всім клясам. Робітники будуть мати більше роботи. Капіталісти й купці будуть діставати кращі ціни за свої вироби чи товари. Люди, що мають задовжену землю й доми, будуть мати чим заплатити гіпотеку. Довжники звільняться з довгів. Покладеться край депресії й кризі.

Американська Федерація Праці має про цю справу іншу оцінку. В своїй публичній осторозі до конґресу з приводу аґітації за інфляцію виконний уряд союзу робітничих юній звертає увагу, що першим наслідком інфляції буде піднесення цін на всяке добро, потрібне до життя. Це зрештою є головною ціллю інфляції. Який вплив буде це мати на громадянство? „Ясно, що робітники будуть у рішучо некориснім положенню," каже Федерація Праці, „якщо ціни на товари зростуть, а робітнича заплата останеться така сама, себто на рівні, на який вона станула в часі депресії, коли не було інфляції, а була дефляція.

„Купну силу народніх мас значно зменшено через накидування робітникам зниженої заплати. Купна сила вже досягла такої точки, що робітники нині не встані купувати багатьох річей ані так багато, ані так часто, як давніше. Якщо інфляція має ще більше піднести вгору ціни, то купна сила мас буде ще більше обмежена.

„Якщо край хоче взятися за розумну політику, то він повинен наперед постаратися за піднесення робітничої заплати, а доперва потім підносити ціни на товари". Очевидно, навіть ті, що собі цього бажають, не припускають, що це може статися добровільно, без зусиль інтересованих, без боротьби. І тому Федерація Праці закликує робітників „почати негайно боротьбу за піднесення заплати та вжити всіх законних впливів і влади до привернення купної сили широким масам народу".

Це є становище робітників. Інтереси фармерів, головно тих, що мають обдовжені фарми, подекуди будуть інакші. З ними може станути теж частина купецтва.

У цей спосіб на точці інфляції зітруться противні інтереси ріжних суспільних верств.

СУД НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ У ВАРШАВІ

ПРОМОВИ ОБОРОНЦІВ.

(З львівського часопису „Українські Вісти").

(52)

ПРОМОВА Д-РА ГАНКЕВИЧА.

В третій день Різдвяних Свят, в день св. Степана (9-го січня), відновили в год. 10:45 розправу. Промовляє останній оборонець — д-р Ганкевич.

На вступі зазначує оборонець, що він і його товариші боронять молодих людей, що на провесні життя попали в конфлікт із законом і стоять під важкими замітами акту обвинувачення. Закинених їм злочинів допустились вони з політичних мотивів, значить, з ідейних.

Для оборони байдуже, до якої партії чи політичної орґанізації належали обвинувачені, хочби навіть терористичної, бо оборонці боронять людей, а не орґанізацію, тому, що не мають ні формальної ні моральної повновласти. З тієї причини не боронять оборонці світогляду, тактити поступовання, ідеольоґії чи теж політичної програми ОУН.

Оборонець зазначує, що акт обвинувачення збудований солідно й совісно. Він складається з двох частин: з подробиць, що дотичать річевих доказів, і з частини, де обговорюються міжнародні проблеми. Бракує в акті обвинувачення закінчення, а саме: **цей солідний акт обвинувачення не дає винуватця.**

Подібно, як д-р Павенцький, оборонець каже, що прокуратор ізжився з актами справи, бо студіював їх упродовж півтора року. Оборонці не мали змоги так довго студіювати, зате вони зглибили душі тих молодих хлопців і дівчат, яких боронять.

Віссю, що довкруги неї повертаються всі обвинувачені, є Гриць Мацейко. Оборонець вказує на походження Мацейка й пригадує його працю у Львові як літоґрафічного челядника. Мацейко прийшов до міста з нужди, знайшов пристановище в тітки Чучманової. Там — як заявив прокуратор — пізнав товаришів, займався спортом.

Після першого арештування — каже д-р Ганкевич — вернувся Мацейко з якоюсь тайною в душі. Вже тоді мав він за собою схоплення Мицика. Крім цього належав до бойовки й навіть визначили його до виконання замаху на Кособудзького, Бабія, на советський консулят і на друкарню „Праця". Поліція йому дошкулювала. Все те витворило в душі хлопця той стан, про який говорив прокуратор у своїй промові.

Говорив прокуратор, — каже д-р Ганкевич — що ОУН це сильна й фінансово засібна орґанізація. Міністер Збишюс нібито власноручно передав Коновальцеві сфальшовані пашпорти, інші ж держави теж дають допомогу.

Цеж не зрозуміле, — каже оборонець — щоб така орґанізація могла такого хлопця як Мацейко вислати для виконання замаху на життя мін. Перацького і щоб кілька днів опісля Мацейко не мав, як зізнав Мигаль, що їсти.

Чи можливе те, щоб винуватець замаху на життя міністра був особою, що її назвища не знав краєвий провідник орґанізації — Бандера? Коли до нього привели Мацейка, він нібито ствердив, що Мацейко є неінтеліґентний.

Можна до ОУН ріжно відноситися, — каже оборонець — всежтаки не слід відмовити їй звичайного „хлопського розуму". Чому виконавцем замаху на міністра, виконаного на чужому терені, в столиці держави, мав би бути конечно анальфабет, і чому треба приняти, що замаховець мав згинути підчас замаху? А коли не згинув, то слід спитати, чи ОУН не числилася з можливістю, що виконавець стане перед судом і мусітиме відповісти за свій учинок і подати його причини й спонуки?

Плащ, капелюх і течка — це не остаточні докази, лиш побічні, тому д-р Ганкевич над тими речами не зупиняється. Оборонець обговорює суперечности при зізнаннях свідків щодо одягу Мацейка. З зізнань тих свідків ніяк не можна зідентифікувати особи винуватця. Найбільш обтяжаючий доказ, сорочка — теж не втримався після зізнань знавця Іґнатовського, що виказав ріжницю вимірів сорочок. Щодо фізичних прикмет Мацейка, то найближча родина ствердила, що це сухітник. Важко повірити, щоб Мацейко міг забігти на 6-тий поверх, збігти вниз і зробити 50 км. пішки.

Оборонець вказує, що Мацейко мав нахил до фантазування. Вмішаний передтим до замаху на Кособудзького й побоюючися, що викриють його участь у тих замахах, утік. Не маючи середників до життя, признався Малюці до вбивства міністра, щоб тим чином дістати грошеву допомогу ОУН і поміч в утечі.

Оборонець пригадує слова прокуратора, мовляв, убивство мін. Перацького Мацейком це в рівній мірі історичний факт, як і вбивство Анджея Потоцького й замах Федака на марш. Пілсудського.

З тих трьох фактів лише другий є правдивий.

На підставі правосильного засуду — говорить д-р Ганкевич — заявляю, що стріл Федака був спрямований проти воєв. Ґрабовського. Федак задумував передати револьвер марш. Пілсудському, однак поліція схопила його (Федака). Марш. Пілсудський, слуханий як свідок, сказав: „Виключаю, начеб син Федака стріляв до мене".

Так теж і Мацейко не є винуватцем замаху на мін. Перацького — каже д-р Ганкевич.

Підгайний.

Підгайний — каже оборонець — говорив у слідстві дуже багато, та це все належить до компетенції львівського суду. У варшавській справі дуже мало. Будучи в слідчій вязниці, думав Підгайний, що його товариш, Степан Долинський, утік за кордон. Щойно з акту обвинувачення дізнався, що Долинського арештували. Під впливом першого відруху Підгайний спростовує на письмі зізнання щодо Долинського, а ще перед закінченням слідства відкидає все те, що наговорив у варшавській справі. Головно відкликав на те, що не міг бачити на горі „Страценя", підчас зустрічі з Бандерою, що третій осібняк — це Мацейко. Далі відкликав те, що відносилось до звязків Лебедя з Малюцою. Як Підгайний так і Мигаль відкликали свої зізнання щодо осібняка, який привіз їм вістку про побут мін. Перацького в Стрию.

Щодо револьвера, то нема доказів, що Підгайний, передаючи його Бандері, знав, що це револьвер, призначений для вбивства міністра.

Не було — каже оборонець — потреби висилати вирізка з „Віку Нового" до Варшави, бо день пізніше вся варшавська преса писала про побут мін. Перацького в Східній Галичині. Кашерова зізнала, що вирізок надійшов у перших днях побуту Лебедя в її мешканні, а тому мусів надійти в другій половині травня 1934. А мін. Перацький був у Стрию 6. червня. Свідок Сухенек-Сухецький зізнав, що про поїздку міністра ніхто не знав, тому цей виїзд не міг бути умовленим знаком між Підгайним і Лебедем.

Говорив прокуратор, що про Підгайного кружляли леґенди, почавши від того, начеб він був одним із убивників кур. Собінського.

Тут оборонець виказує, що Підгайний учився правильно і в приписовім віці скінчив студії.

В записнику Підгайного є слово „Орко", про якого каже прокуратор, що це Онишкевич. Це правда, однак Онишкевич — це син священика з рідного сіла Підгайного. Підгайний мав доручення від Онишкевича купити для нього кліші. В записнику були години відїзду ріжних поїздів, навіть радехівського. Леґітимаця Романа Шухевича „Опекі Здровотней" знайшлась у Підгайного тому, що він користувався нею, коли на лещетах зломив ногу й лежав у хаті Шухевича й туди взивав університетського лікаря.

Підгайний не був боєвим референтом. Як би ним був, то не хто інший, тільки він орґанізував би замах на мінсстра й він висилав би Мацейка, він вишукав би „хати", давав Мацейкові револьвер.

Страшні зізнання Підгайного, — каже оборонець — однак дотичать вони головно львівської справи, щодо якої вже виготовили акт обвинувачення.

Оборонець просить звільнити Підгайного від замітів, що дотичать варшавського замаху. За арт. 93 і 97 відповість Підгайний перед судом присяглих.

Лебедь.

Це „нелеґальна людина". Від ранньої молодости переслідує його поліція. Лебедь у слідстві не признався до ОУН, зате признався, що жив як нелеґальна людина. Акт обвинувачення закидає Лебедеві, що був у Бельґії, Берліні, Празі, Женеві й у таборі „Усташі'. Позатим він нібито зорґанізував напад на почту в Городку Ягайлонськім. В тій справі зізнавав Жураківський, який не міг у Лебеді пізнати його орґанітазора.

З черги обговорює оборонець справу двократного побуту Лебедя у Варшаві, а це в 1933 і1934 році. Щодо першого побуту, то справа не висвітлена. Служниця Вронцберґів не могла в Лебедеві пізнати льокатора Вронцберґів. Виїзд від Вронцберґів наступив буцім 6. грудня, однак в актах є докази, що 7. грудня арештували Лебедя на чесько-німецькім кордоні.

Побут Лебедя - Сваричевського у Варшаві між 15. травня й 15-тим червня 1934 р. — безсумнівний. Цей побут мотивує оборонець почуванням любови до Гнатківської, причому вказує на її письмо до нього. Лебедь забув про небезпеку арештування, що йому грозила, про стежні листи й приїхав до Варшави. Тут щойно переконався, що ґрунт гарячий і тому рішив виїхати через Ґдиню підчас „свента можа".

Суперечність зізнань Лебедя і Гнатківської про 15. червня оправдує оборонець тим, що Лебедь зізнав неправду, щоб ратувати Гнатківську.

Після вбивства міністра 5 осіб покинули Варшаву. Це: Лебедь, Гнатківська, Мацейко, Федина й Мосдорф. Про те, де перебував Мосдорф, довідався оборонець щойно підчас розправи.

Д-р Ганкевич заявляє, що велику вагу приписує телефонічній розмові Мосдорфа з секретарем міністра, Ставіцьким, а саме словам Мосдорфа: „буде запізно".

Пачка з річами Лебедя, видана німецькою поліцією, мала інший вигляд після арештування.

Щодо того, чи Лебедь дійсно займав в ОУН визначне становище, нема ніяких доказів. Навіть Малюца, який докладно знає справу, сказав, що він, мовляв, допускає, що Лебедь займався у Варшаві розвідкою. (Кінець буде).

Тайна.

— Що причинилося до того, що ви дожили такого поважного віку, пане Померанц? — питається ґазетний репортер.

— Бачите, це моя тайна, а саме: я їв три рази денно багато цибулі.

— Що ви кажете?! І щось таке могло статися тайною?!

Д-р Кирило Трильовський.

Д-Р ТОМА Ґ. МАСАРИК

ПРЕЗИДЕНТ-„ВИЗВОЛЬНИК" ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ

(3)

Говорячи про салю збіжевої біржі (пльодінової бурси), годі мені не згадати про віче, яке Масарик і я скликали були до неї в червні 1908 року, щоб запротестувати проти переслідувань товариств **„Січей"** галицьким урядом. Таке протестаційне віче в „Золотій Празі" дуже було не до смаку галицько-польським верховодам, але воно причинилося до того, що зчасом — по моїй конференції з намісником Бобжинським — ті переслідування устали. До тої конференції (за почином самого Бобжинського) довів пок. посол д-р Е. Олесницький і його лист у тій справі є ще досі в мене.

Як уже знаємо, партія „реалістів" зорґанізувалася в 1900 році. В тім самім році і її орґан, „Час", почав виходити як щоденник, а Масарик окрім цілої низки статтей по часописах видав брошуру п. з. **„Природне й історичне право"**. Він доказував у ній, що кождий нарід має вже з **природи** право мати свою державу, а не лише на підставі історичного права, то є тому, що він уже колись у минувшій історії мав державу. Хоч би її і ніколи не мав, він уже як нарід має право на свою **державну самостійність**.

В 1902 р. запросив Масарика університет у Шікаґо виголосити кілька викладів у тім науковім заведенню. Масарик виголосив там 12 викладів (очевидно по анґлійськи), а крім того мав виклади для своїх американських земляків у Ню Йорку, Балтіморі, Клівленді й Бостоні. Також в інших більших чеських скупленнях в Америці виголосив він низку викладів.

Вернувшись до Чехії, провадив завзяту боротьбу проти клерикалізму, що довело до скарги 308 катехитів, внесеної проти нього. Та суд увільнив його від усякої відповідальности.

В 1907 р. вибрано його поновно до австрійського парляменту, де він розпочав знову свою діяльність — критикуючу й повчаючу. Це був перший парлямент, вибраний загальним голосуванням. „І через це — казав Масарик — якось Австрія не розлетілась. Отже треба таке виборче право і до краєвих соймів та при громадських виборах запровадити, а певно, що зискають на тім і краї і громади".

І тут треба було уїдатися з клерикалами, а 2 травня 1908 р. говорив Масарик підчас дебати над наглим внесенням українських послів у справі надужить підчас соймових виборів в Галичині.

Також іще в 1908 р. прийшло до великої дебати над т. зв. **„справою Вармунда"**. Був це професор в університеті в Інсбруку, котрий позволив собі скритикувати одну папську буллю. Йому за це уряд не позволив дальше викладати. Масарик дуже гостро скритикував таке поступовання, а коли повстала чехословацька держава, запросив Вармунда на професора німецького університету в Празі, де він недавно й помер.

В 1909 р. прийшло знову до іншої великої афери, а саме до **процесу в Загребі** за головну зраду проти 53 сербів і хорватів, котрим очевидно грозила велика кара. Масарик розслідив справу на місці і переконався, що обвинувачення внесено на підставі документів, сфальшованих в австро-угорськім посольстві в Білгороді. Масарик виказав власне те сфальшування і остаточно для уникнення дальшої компромітації цісар здержав цілий процес і всі увязнені вийшли на волю. Масарика це коштувало багато праці, здоровля і коштів, але остаточно за його старанням побідила **правда.** Імя його стало славне в цілій Славянщині.

Тимчасом наближалися великі історичні події, а підчас дебат у делеґаціях над збро́єннями в 1911 р. мав Масарик нагоду зазначити також своє становище супроти Росії. Він сказав: „Я не ворог російського народу, але я **є засадничий ворог урядової Росії".** Коли взяти на увагу тупе чеське загальне москвофільство, то треба признати, що це було дуже відважно сказане.

Колиж у листопаді 1912 р. вибухла війна між балканськими державами, то Масарик особисто поїхав до Београду (Білгороду), і переконавшись про властивий стан справи, виступив рішучо в делеґаціях за домагання сербів: пристані над Адрійським морем. Колиб Австро-Угорщина помогла була сербам це осягнути, не булоб замаху на архикнязя Фердинанда в Сараєві 28. червня 1919 року, і не було би світової війни.

Однакож та війна вибухла, і проти Австро-Угорщини та Німеччини станув майже цілий світ. Масарик бачив, що Австрія не вдержиться, що вона мусить розлетітися, що тепер буде відповідна пора відновити стару, **самостійну чеську державу.**

Отже вся його енерґія, знання і сприт звернулися в тому напрямі.

Війна вибухла з початком серпня 1914 р., а вже у вересні порозумівся він зі своїм учеником, д-ром Едвардом Бенешем, щодо дальшої акції та через Німеччину поїхав до Голяндії, а звідтам поінформовував про стан річей в Австрії своїх приятелів журналістів анґлійських, Стіда та Сетона Вотсона, і французького історика Ернста Дені. Той Дені зробив чехам підчас війни і безпосередньо по війні такі великі прислуги, що чехи прозвали один залізничий двірець у Празі „Денісове надражі".

В Ротердамі мав Масарик ґрунтовну конференцію з Сетоном Вотсоном і вручив йому потрібні матеріяли в ціли написання і вручення представникам антанти меморандума, що жадало на випадок нової орґанізації Европи для чехів **самостійної держави,** котра їм належиться на підставі **природніх і історичних** прав.

Вертаючись до дому, вступив Масарик до Берліна, де між іншими говорив з професором д-ром С. Занґером. Цей каже про ту стрічу таке: „Враження, яке на мене тоді зробив Масарик, було надзвичайне. Він був цілий перенятий своєю провідною думкою. Вона полягала в тім, що ось надійшла історична хвиля, коли Австрія мусить розложитися на свої національні складові частини. З кождого слова, з кождого руху цього мужа промовляла безмежна ненависть до віденського центру".

Тимчасом у Празі зорґанізував д-р Бенеш невелику ґрупу однодумців, котра потім себе **„мафією"** назвала. Назва та не була щаслива, бо в полудневій Італії було давніше таке дуже розгалужене тайне товариство злочинців, що називалось „мафією". Але чеська „мафія" стала славна власне як дуже заслужена, патріотична орґанізація.

Італія, котра перед війною належала разом з Австро-Угорщиною і Німеччиною до так званого „потрійного союза", не станула була — як би повинна — по вибуху війни по стороні своїх союзників, але аж до травня 1915 р. задержувала (знаний нам з сумного боку на Великій Україні) „нейтралітет" — (перекручене Москалями слово „невтралітет", невтральність). Масарик поїхав у грудні 1914 р. з дочкою Ольгою до Риму, щоб на місці переконатися про стан справ. Це не подобалось австро-угорському послові в Римі і він зателеґрафував до Відня, щоб Масарика, як лише вернеться, арештовано. Але про це довідався д-р Бенеш і умовленими словами зателеґрафував до Масарика в Рим, щоб не важився вертатись.

Гарно! Але звідкиж Бенеш довідався про небезпеку, що грозила Масарикові?

Отже справа малася так: Чехів було в Австрії на вищих і нижчих становищах дуже багато. І ті галицькі поляки, що звуться Досталік, Долежаль, Драгокупіль і т. д. — це все потомки урядовців-чехів, насланих нам із Відня. Вони як римо-католики тут спольонізувались (як і німці — Шмідти, Затнери й інші) зокрема тоді, коли з польками поженилися. В цей спосіб скріпилися тут поляки дуже цінним людським матеріялом, не обтяженим спадково старошляхетськими манорiями.

Тих чехів, зокрема „возних", по назвищі Новак, Бенеш, Прохаска і т. д., було й у Відні немало, а сам Масарик, говорячи зі мною про цісаря Франц Йосифа, називав його жартом „дер альте Прохаска", то є „старий Прохаска".

Досить, що підчас війни служив у міністра справ внутрішніх, Гайнольда, як підручний возний, чех назвищем Кованда. Отже він то приходив уночі до бюрка мін. Гайнольда, викрадав тайні акти і заносив до чеського поета Махара, що служив у Відні в банку. У Махара ті документи переписувано, а Кованда забирав їх назад та вкладав знову до бюрка Гайнольда.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

„ЧИ МИ МОСКАЛІ?"

У Монтерею, головнім промисловім місті Мексика, зарядили деякі робітничі юнії ґенеральний страйк на 24 годин. У самий день страйку великі маси населення міста вийшли на 3-годинну вуличну демонстрацію проти ґенерального страйку.

Закидують цьому страйкові, що його зарядили комуністичні агітатори під командою Москви. Підчас демонстрації кричали: „Ми мексиканці, а не москалі!"

Що сказалиб мексиканці, якби вони так мали практичну стичність не тільки з московськими аґентами, але й з московськими займанцями, що числяться на міліони, як це було з українцями?

УКРАЇНЦІ ПРО МОСКАЛІВ.

На Великій Україні є фраза: лаятися по московському. Це не значить: лаятися московською мовою. Це значить стільки, що: лаяти в батька, або лаяти в матір.

Фраза: підпускати москаля, та фраза: підвозити москаля, значить стільки, що брехати, натягати, обдурювати, обманювати.

Ці фрази, що стали віковічною частиною української мови, є немовби памятниками народньої памяти українців про москалів. Це та московська культура, що її москалі привезли на Україну.

ЯКА ТЕПЕР МОСКОВСЬКА КУЛЬТУРА?

Джордж Совл, співредактор тижневика „Ню Републик", пише в ньому свої дальші завваги про умовини життя під большевицьким режімом.

У другій статті він відповідає на питання: як стоїть життя під большевицьким режімом під матеріяльним та культурним і духовим оглядом?

З матеріяльної сторони життя він згадує про поживу, одіння, мешкання, а далі такі річи, як: перфуми, косметики, годинники, ювелірні прикраси, фотографічні апарати, фонографи, вудки, тенисові сітки й автомобілі.

Правда, це все належить до матеріяльної сторони життя, але чи й це також не належить до культури? Най буде, що назвемо це матеріяльною культурою, але всетаки чи не буде це культура, чи не її частина?

НАСТАВЛЕННЯ ДО МАТЕРІЯЛЬНОЇ СТОРОНИ ЖИТТЯ.

Навіть якби сказати, що культура це тільки той бік життя, що Совл називає його духовим, то й тоді він самий про матеріяльний бік говорить річи, які певно треба назвати духовими.

Він саме розглядає закид, котрий вороги комунізму часто роблять комунізмові, а саме, що комунізм поставив собі за ідеал завести в світі під матеріяльним оглядом „монастирську рівність". Значить, закидають комунізмові, що він хоче завести рівність у бідноті, та цю рівність у бідноті проголосив ідеалом, себто цілю комуністичного ладу.

Проголошування чогось ідеалом, наставлення до чогось — це вже не матеріяльна справа, а духова, бо це справа думання, чи почування, чи хотіння.

Ось цею стороною й матеріяльна сторона життя, якби її вже культурою не називати, звязана з духовим життям, з культурою.

ПЕРЕМІНА В НАСТРОЯХ.

Під тим оглядом Джордж Совл спостеріг під большевицьким режімом поважні зміни.

Колись у большевицькій Росії вважали ідеалом рівність у бідноті, „монастирську рівність". Нині, каже Совл, там інакше: комуністи люблять гарно вбиратись, уживають перфум, „манікурують" нігті, носять годинники, тощо. Дехто вже має автомобілі, і серед людей дуже загально поширена амбіція, щоб мати автомобіль.

Було колись, що це все вважалося в большевиків буржуазними забаганками, непристойними для большевицьких ідеалістів. Большевицький ідеаліст мав бути розхристаний, обдертий якбудь; від нього мали чути піт і олій з машини. Золоті річи—це були панські витребеньки, а всі автомобілі, державні чи міські, були урядові. „На дачу" їхала тільки буржуазія або „кулаччьо".

Нині образ змінився. Чоловік може бути правовірним комуністом і бути напудреним, щоб не чути від нього поту або фабричного олію. Можна бути правовірною комуністкою й мати „манікуровані" нігті. Можна мати кульчики в вухах і не бути посудженою в „кулачних поглядах". Можна мати вимиту шию й не бути посудженим за комуністичну єресь.

Чи не змінилася культура?

ЩО КОМУНІСТ, ТО...?

„Як ми зможемо держати автомобіль", говорила жінка одного лікаря, „то будемо жити на дачі й будемо держати собі собаку".

Ця амбіція мати собаку, це вершок большевицької культури.

Бо відомо, що годинник крім вартости прикраси має ще вартість показника часу. Фотографічний апарат, фонограф і радіо, бандура й вудка — все це приносить користь. Але пощо собака?

Для власника дому, що боїться злодіїв, вона потрібна. Для пастуха овець — собака вівчарка. Для підприємця, що розводить собак, расова собака. Але пощо забаглося комуністці мати собаку?

Казали комуністи, що собак держать люди, які не мають кого любити, чи пак люди, котрих ніхто не любить. Отже при чому тут собачка комуністці? Невжеж вона не любить народніх мас, а народні маси не люблять її?

СЛІДАМИ ПОЛЬЩІ?

Що то буде, як ця мода держати собак пошириться в комуністичній Росії?

Колись, кажуть, у Польщі ляшок насміхався з хлопа: „Був я", каже, „на ярмарку. Бачу, що хлоп то свиня".

Тішився пан, що так хитро описував ярмарок, де кождий селянин вивів свиню на продаж, що з того вийшли кпини з селян.

„А й справді, паноньку", каже хлоп, „а що пан, то собака!"

ДУХОВА КУЛЬТУРА.

Далі Совл уже розбирає духову культуру большевицької Росії й говорить притому про російський театр, про літературу, про малярство.

Каже притому, що театральні штуки дуже добрі, книжки дуже популярні, а малярством усі цікавляться.

Так пише автор, котрий у попередній статті признався, що не знає московської мови. Що він може знати про театральні вистави, і що він може знати про московські книжки? Хіба на основі того, що перекладене на англійську мову. Поза тим хіба стільки, що сліпий про барви.

ПОПУЛЯРНІСТЬ МАЛЯРСТВА ЯК ПРИЗНАКА КУЛЬТУРИ.

Він може говорити про малярство, бо воно зрозуміле людині, без огляду на її мову.

І автор каже, що як він їхав на Чорному морю, судно мало причалити на якийсь час в одному місті. Заряд корабля сповістив пасажирів, що в місті є музей одного маляра, що любив малювати море. Всі пасажири корабля, каже автор, поволіклися до музею, до якого було дві милі.

Це відай має доказати культурність москалів. Та автор додає: „Мимоходом кажучи, маляр не добрий".

Чи вести товпища до збірки образів кепського маляря це ширення культури?

КОМУНІСТИЧНІ БОВДУРІ.

Замітно, що власне про малярство й різьбу автор має самостійну думку.

„Нема сумніву", каже він, „що нема нічого страшнішого від тих численних, усюди приявних портретів Леніна, Сталіна й інших політичних світочів".

Чи й це не є цікавим культурним фактом? Чи пустивсь би проводир у справді культурнім народі на таку грубу й масову самохвальбу? І чи не говорить це теж вимовно про культуру самого лідера?

ВІЛЬНИЙ ЧАС.

Дивується далі американець, що в комуністичній Росії люди мають так багато вільного часу.

„Горожани в Совєтах домагаються вільного часу, так як вони домагаються інших вартісних річей у життю, як література й театр, навіть при низькій промисловій продуктивности".

Значить, промисли ще виробляють мало, але „советські горожани" домагаються вільного життя й гарних річей, як література й театр.

Як вони вспівають? Ясно: забагатіла наша советська Росія: поли ріже, спину латає.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КОВТСВІЛ, ПА. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 248, подає до відома, що збори відбудуться в неділю, 9-го лютого, в церковній гали зараз по Сл. Божій. Просимо всіх членів, щоб прийшли на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Річні збори відбулися 28 грудня. Вибрано такий новий уряд: Михаїл Пик, предс.; Гр. Задорожний, заст.; Михаїл Кобилянський, кас.; Ст. Прийма, заст.; Панько Турчин, секр.; Павло Заплітний і Григорій Задарожний, контр. комісія; Гр. Паховчишин і Теодор Кобилянський, контр. хорих. Подаємо до відома, що збори будуть відбуватись в другу неділю по першім. — Н. Турчин, секр.

АЙРОНДЕКВІТ, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 9-го лютого, в годині 2-гій пополудні, в Українській Гали на Норт Ґудман. Просимо членів прийти на ті збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — Н. Головка, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Лев Ясінчук.

УКРАЇНСЬКІ ОСВІТНІ ВИМОГИ Й НАДІЇ

Шкільна політика Польщі виказує, що українська молодь для Польщі не існує як щось окреме. Непольську молодь загалом береться настільки під увагу, щоби „кожний у Польщі роджений і в Польщі живучий українець, жид чи німець, заки стане свідомим працівником на полі культури свого стислішого суспільства, відчував і розумів, що має бути передовсім добрим громадянином Найяснішої Річипосполитої". Так свого часу проголосив був міністер освіти, С. Червінський. А уступаючий недавно премієр, Януш Енджеєвич, так оформив свій виховний ідеал (у буджеті комісії сойму 18 січня 1934 р.): „Головна польська виховна думка полягає на змаганні осягнути переміну психіки молоді цілого громадянства в напрямі пробудження й вироблення почуття державної солідарности, почуття збірної одиничної відповідальности за долю своєї держави, почуття жертвенности й охочої служби для тієї держави".

Надобавок польські чинники всіх таборів накликають себе взаємно до діла, до чуйности, бо „польське село горить" („Век Нови"), показуючи всякі страхіття в ролі тих, що „ми втратили пів міліона гектарів землі і поверх пів міліона польських душ дісталися в чужі. нам ворожі руки". Товариство Школи Людової (TSL) що ширить польонізацію на українських землях, закликає творити „порозумівавчі комітети", що мали би надавати напрямок праці всім існуючим на „окраїнах" польським товариствам. На нарадах у тій справі бувають усі урядові чинники, що дотепер уважали себе „монополістами" від „державницького виховання" і голосять потребу співпрацювання з ширшим загалом в інтересі польскости на тих нещасних „окраїнах".

Алеж крім того ми маємо ще й наші тісно національні виховницькі вимоги до школи. Потреба не то нашого розвитку, але просто — існування вимагає, щоби шкільна виховна система проводила нашу національну ідею, ідею почування і звязку з власним народом, ідею української культури, духової соборности, української національної одности. Ця основна вимога родить другу, вужчу: для української дитини українська школа з українським учителем, бо тільки ті чинники можуть уповні плекати найвищі ідеали української культури, соборности, національної єдности. Очевидно, що тих ідеалів не можна плекати без науки української мови, української літератури, без насвітлення національного мистецтва і всього того, що націю відріжнює від інших. Не можна защепити українській молоді вищих національних ідеалів, коли наука історії буде з'углядньовати тільки слабощі, чи хвилево тактичні моменти, що у відірванні від цілости могли би піддурювати опінію про вічне тяготіння України до вищости Польщі (боротьба Болеслава Хороброго з Руссю, відзискання Червоної Руси, ідея Сагайдачного, гадяцька умова і т. п.), коли самостійницькі прояви буде трактувати як „бунти", коли буде перечеркувати історію України від Мазепи, збувати нічим українську державу від 1918 року, чи берегти молодь перед думкою про національну тожсамість з українцями в Совєтах, Буковині чи Закарпатті.

Тому, коли по словам голови Української Парляментарної Репрезентації (УПР), Василя Мудрого, (висказаними до редактора польського часопису „Бунт молодих"), по занеханні позиції в соймі з нагоди ухвали нової польської конституції, „настала атмосфера довіря", українські представники висунули перед польським урядом програму нормалізації відносин, а в першій мірі: „університет, всенародні школи, привернення гімназії в Тернополі" (слова згаданого інтервю).

Чи значить такий дійсний стан, всі ми як слід порозуміли цю руїнну загрозу, що може в дальших наслідках завалити все, що нарід дотепер створив, а навіть зруйнувати основи державнотворчої думки? Чи маємо ждати на сповнення вимог У. П. Р. в освітньо-шкільній ділянці? Чи маємо може разом з поляками радіти з теперішнього керманича освіти, міністра проф. д-ра Войтіха Свентославського? Маємо радіти з того керманича ніби тому, що він виступав колись проти вязнення послів у Бересті, в обороні ліквідованої катедри високих шкіл, а по іменуванні міністром висловив перед часописними представниками давно в Польщі закинену й занедбану формулу, що „перше й найбільше завдання — це виховання й вишколення характерів"? Алеж цей міністер у тій самій розмові також підчеркнув, що своїм начальним завданням уважає „розвязання низки питань, щоби творчі зусилля одиниць могли стати підставою розвитку й могутности держави"! Про українські культурні вимоги не згадував.

Чи не булоб доцільнише, якби ми так якось спільним зусиллям зосередили нашу увагу на цей відтинок виховання й навчання й усім нашим єством, усією моральною й фінансовою спроможністю не то протиставилися всім плянам на винищення нашого імени на наших землях, але виявили себе не тільки „співвласниками", але справжніми господарами на прабатьківській землі?!

Це слід би нам заздалегідь обмірковувати й відповідно поставитися.

Священик до вязня, що лежить на смертній постелі:

— Тепер, коли ви погодилися з Богом, можете упорядкувати всі ваші земні справи. Може маєте щонебудь, що віддасьте в спадщині своякам?

— О, так, прошу отця, маю ще вісім літ вязниці до відсидження.

—o—

— Слухай Мориц, як тобі не стидно — маєш такий гарний, новий плащ, а такі старі, подерті штани?

— А ти гадаєш може, що в гостинниці можна так легко виміняти старі штани?

Одна мама віддала дочку за вдівця. Вже від першого дня між тещею і зятем почалося ворогування.

— Скажіть мені, любий зятю, — після одної з чергових суперечок спитала теща — як ви поводилися з вашою першою тещею? Бож ви були вже раз жонатий. Невже ви з нею так воювали, як зі мною??

— О, ні... — відповів зять.

— Чомуж це?

— А тому, що моя перша теща в одній справі була мудріша від вас...

— А саме?

— А тому мудріша, бо вона, заки я ще став її зятем, перенеслася на той світ...

UKRAINIAN WEEKLY

(Concluded)

YOUTH CLUB COUNCIL OF NEWARK

Another definite step forward in Ukrainian youth progress in Newark, N. J. is the recent formation of the Ukrainian Youth Council of Newark, comprising of representatives of the following youth clubs: Ukrainian Social Club, Club Ukraine, Banduryst Social Club, Ukrainian Sitch Dancers Club and the Ukrainian Sitch Athletic Club. The purpose of the Council is to help unite Newark Ukrainian youth and give them a better knowledge of their Ukrainian background. Thus far approximately five meetings have been held, during the last few months, at which a firm foundation has been laid for the permanent and useful existence of the Council. On February 19th, 1936, the final organization meeting of the Council will take place at 37 Morton St., Newark, N. J. The Constitution, carefully drawn up, will be approved, and permanent officers elected. Thus far the following have officiated: Stephen Shumeyko, Chairman; Anne Plechey, Secretary.

As a first step toward uniting the local youth, the Council sponsored a social last Tuesday evening, at the Ukrainian Sitch Hall, for all members of the Ukrainian youth clubs represented at the Council. A splendid turnout of youth dissipated any doubts as to the success of this venture. A lively basketball game between the Ukrainian Sitch basketball team and that of the Club Ukraine opened the evening's program. Although the Sitch won by a very large score, due to better teamwork, more accurate shooting and greater experience, yet the Club Ukraine put up a gallant battle. Then a group of Ukrainian Sitch Dancers appeared and in their usual spirited fashion reeled off a number of Ukrainian folk dances. Then Phil Chuy's Orchestra got down to business and with its foxtrots, waltzes, Lindy hops, "kolomeykas," and, of course, "music goes round and round," kept our "molodizh" hopping and gliding away...until the clock struck 12; and then—home sweet home...

It must be recorded here that the fine success of this evening was greatly due to the generosity of the Ukrainian Sitch Association in donating the use of their beautiful and commodious hall for this affair, absolutely free of charge. And I hear that it is ready to do the same again, every month hereafter. With such cooperation from the older generation, what more could one want.

As for the coming cultural activities of the Council, more will be said later.

A FRIEND.

—o—

A PEEK IN ON DETROIT

There they go.—A flashing smile, twinkling feet, a toss of the head and a coquettish flirt of the girls' skirts impress themselves on our minds as we watch the Club Trident members go through the steps of the "Kolomeyka" or the "hopak." Everyone is in high spirits and the laughter is contagious.

The Club Trident, organized in the Fall of 1934, is one of the most popular clubs in Detroit and boasts the highest membership. They have sponsored many affairs, each successful socially and profitable and their business meetings are never a bore.

Being the victors of four games out of six played against various basketball teams, the Club Trident Basketball Team merits a vote of appreciation from enthusiastic fans.

Ambling on we pause at the Parish Hall where the Choir "Boyan" is having their bi-weekly rehearsal. The Choir was recently re-organized and we see many new faces among the singers. The Prof. Konstantine Orlyk sure knows his stuff and it's no hardship listening to the choir's rendition of "Verhovena" or any of the numerous dance melodies. The Choir is quite widely recognized through its many concerts presented for the enjoyment of American societies. Not long ago it sang on Father Coughlin's radio hour on the N. B. C. station, which is indeed an honor not accorded every choir.

Leaving the choir we stop for a look-in on the Ukrainian Catholic Girls.—Sh...They are discussing last minute details of the dance they are giving on the first. Oh! yes, we'll all be there on that evening for their dances are always enjoyable functions.

Ah! Here we lend an ear to to the Red Cross Girls. A dance is in the offing and the tickets are going fast. M-m-m, the hostess is serving refreshments but, of course, we can't stay.

Our walk takes us to the headquarters of the "Rising Star," where the staff is butily engaged in preparing the anniversary paper, which is to be a sumptuous affair of extra pages and a picture of the staff. It is a parish paper of the St. John Church and popular with all the parishioners, old and young.

Following the trend of a group of young people we find ourselves in the midst of a meeting of the Club Mazeppa, Youth branch, No. 183 of the Ukrainian National Association. The business meetings are conducted in Ukrainian and social meetings chiefly in English.

Mr. John Ewanchuk is prominently active in it and, we confess, is forced to do the most work. It is the ambition of the club to present its own talents in a concert and play, scheduled for March. Mr. Ewanchuk gave a short history of Mazeppa after whom the club is named. At the conclusion of the meeting the Club gathered around sociably and great was the chatter interspersed with gay laughter.

We've exhausted ourselves in our week of club rounds, so with a ho-hum and a "dobranitch," we retire temporarily—

—Alexandria and I—

—o—

UKRAINIAN PROGRAM IN LOS ANGELES

At the Arts, Philosophy and Literature Division of Dr. Frederick Roman's Forum in the City of Los Angeles, on the 29th day of January, 1936, a short resume of the history of Ukraine was delivered by Mr. Wilton A. Earnshaw. There followed a discussion between the audience and the lecturer as to the subject matter of his speech.

Many people expressed their great interest and remarked that they had never before understood matters clearly about these people and were glad of this opportunity to learn more about them.

Mr. Earnshaw's wife, Stephania Senchyna Earnshaw, herself a Ukrainian, sang Ukrainian folk songs and explained their meaning. The audience was delighted. A number of people personally expressed to her their great enjoyment of these songs and a desire to hear and know more about them.

Mr. Earnshaw was accompanied on the piano by a Mrs. Margaret Campbell, an American girl who was of great assistance in transposing and arranging some of the music and who did it with the love and understanding of a native.

Altogether it was a very successful evening and a great deal of good was accomplished here to further better understanding of our people.

TIS ONLY FAIR

Quite inadvertently my article, "Ukrainian Youth Program In Newark," appearing in Jan. 25th issue, omitted to name those singing in the girl's group. Since the boys were named, tis only fair to name the girls, so here they are: Katherine Stec, Anna and Sophie Shumeyko, Palagia Frychoda, Tillie Paraschuk, Katherine Bahney, and Irene Bakum—all members of the Ukrainian Social Club, which presented this program.

A FRIEND.

—o—

WILMINGTON LEADING TRI-CITY LEAGUE

By soundly thrashing the "Philadelphia Ukrainians," 57-19, and nosing out the "Chester Ukrainians," 23-22, the "Wilmington Ukrainians" are now leading the race for the "Ukrainian "Tri-City Basketball League" crown, with two wins and no defeats.

The ease with which the Philadelphians were disposed was surprising. Every Wilmingtonian scored, sinking a total of 24 field goals to the opponent's 6, and the outcome was never in doubt. The W. U. R. also won, defeating Bayard AC, 23-17.

The Chester-Wilmington game, however, proved to be different. Chester held a slight edge throughout, until Tyrawski sank a beautiful mid-court shot in the final seconds of play, to eke out a great victory over the heralded Chesterites. In the prelim, the Chester Ukrainian Speed Boys defeated the Wilmington Ukrainian Reserves, 25-21, after a close and hard-fought battle.

The nucleus of the Wilmington courtmen is: Jaremchuk, Bilinski, Zankowski, Tyrawski, Fritz, Mahowski, Jewell, Maruski and Maley. All the players are under 22, newly uiformed and are out to play any nearby Ukrainian team on a home and home basis. For games, write to either **Johnny Fritz**, or **Nick Figun**, 1222 Peach Street, Wilmington, Del.

AL YARR.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛ.

Відчит про Україну.

Дня 29. січня відбувся в Лос Енджелес відчит про Україну, що його виголосив п. Вилтон А. Ірншов в "Arts, Philosophy and Literature Division of Dr. Frederick Roman's Forum."

По відчиті відбулася дискусія.

Багато присутніх виявили велике заінтересування Україною й українською справою і домагалися дальших подібних викладів. Пані Ірншов, подруга прелеґента, з роду українка (Стефанія Синчина) співала українські пісні і пояснила їх зміст. Присутні були захоплені співом і красою пісень. Акомпаніювала пані Маргарет Кемпбел (Mrs. Margareth Campbell), американка, яка ввійшла в духа української пісні, віддаючи на піяні усі її ніжности.

Назагал це був гарний вечір, який збудив серед американців більше заінтересовання українським народом і його культурою, а тимсамим був користним і для нас, українців. За це належиться шановному прелеґентові і його подрузі щира подяка.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Свято Злуки.

Падають навіть народи великі, але гинуть лише народи підлі. А українці не були ніколи підлим народом. Патріотичний дух українського народу не опускав його в найтяжчих хвилях. Ідейне передвоєнне покоління відгребало затрачений історичний шлях і зрозуміло мову німих свідків давньої і бурливої, але славної минувшини. Розміряні в розгарі побідно зведених козацьких боїв в минувині передвоєнні українці зрозуміли жадобу завернути ту минувшину, піти слідами предків і збройною боротьбою виборювати волю для себе і своє вітчини. Такий настрій привів до славних днів 1917—18—19—20 року. Иоскресла слава Хмельницького, Богуна, Кричевського, Кривоноса, Ничая і Морозенка. Слава вільної, самостійної і соборної України. І так, як колись Хмельницький — ввійшли українці знову 17 літ тому — у Київ на Софійську площу, щоб проголосити тут волю народу України до вільного і обєднаного життя на рідній землі. Та подія стала у нас історичною традицією. Ця традиція наш нарід споює, підсилює, дає надію на майбутнє.

Без великого і шумного оголошення зійшлась українська громада Філядельфії гродно і достойно в неділю, дня 26. січня, до української галі, щоб відсвяткувати цю історичну традицію злуки українських земель. Свято відбулося заходом Злучених Українських Організацій (д-р Володимир Галан, голова). Святочну промову виголосив ґенерал Володимир Сікевич. Концертові точки були віддані з високим артистичним знанням. В концерті виступали: проф. Филип Дубас, скрипкасоліст; пані Анна Мельник, сопран; сестри Келичава, вокальний дует; орхестра під проводом проф. Ф. Дубаса; а найвідраднішим явищем до цього свята була злука хорів, а то: Співацького Кружка ім. М. Шашкевича з Френкфорд (дир. Павло Баглай) і Катедрального Хору ім. М. Лисенка (дир. Василь Коцюбинський). Оба злучені хори були під управою п. Павла Баглая. Супровід фортепяновий був у руках пані Катерини Лубас і панни Марійки Кісь.

Чистого доходу було $55, які вишлеться на народні цілі.

П. Д.

ВІДОЗВА

до односельчан села Маджарок, пов. Сокаль.

Дорогі краяни! Ми розпочали будувати в нашому селі дім читальні „Просвіти". Як Вам відомо, нас є мала горстка і нам господарське лихоліття не дає змоги власними силами докінчити так добре нами зачате діло, себто наш Народній Дім, в якім буде освідомлюватись наше молоде покоління. Звертаємось до Вас всіх братів і сестер за морем з просьбою надсилати грошеві лепти на згадану ціль. Ми знаємо, що й у Вас нема гаразду, а всежтаки Вас хоч ніхто не переслідує на чужій землі, тай маєте свобідну волю. А в нас цього нема. Та ми на це не зважаємо, а таки бажаємо дійти до цілі. Ми віримо, що вислухаєте нашу просьбу та додасьте нам охоти до праці. Головно просимо жертв від тих, що походять з Маджарок, Боратина, Клюсова й інших сусідніх громад. Імена всіх жертводавців будуть списані на пропамятній таблиці, щоб наші просвітяни знали, яких маємо за морем добрих рідних братів і сестер. Жертви просимо слати на руки комітету або до старого краю або в Канаді на подану нижче адресу.

Краєва адреса: Читальня „Просвіти", село Маджарки, почта Кристинопіль, повіт Сокаль.

За комітет будови: Чепіль Михайло, Кінах Михайло, Павло Герус, Йосиф Герус, Павло Кузьмак.

За комітет у Канаді:

Марія Кулинич (Шутак), П. Матвійчина.

Адреса:

44 Hallett St., Winnipeg, Mann., Canada.

Спогади.

Жінка: Чи пригадуєш собі, Петре, як ми на цій лавці вперше поцілувалися? Ах, правда, то не був ти, а хто інший!

Чоловік: — Чому ні? То був я, одначе тебе тоді не було...

— Котра вода найдорожча?

— Та, яку шинкар мішає до горівки, а аптикар до ліків.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(92)

Як Джері Джовнс мандрував коло покинутого села баалітів, він почув крики й плач. У своїй цікавости, не знаючи, що його жде, він пішов скорше далі розколиною, котрою кілька годин тому пішла лейді Бет Барклі на смерть.

Незадовго потім він зайшов у святиню вогненних богів та сховався на подвірю за стовпом і бачив, як з вогненного стовпа почало підніматись олована покривало та відслонювати таємничу смертоносну колюмну. З повним здивуванням він вдивився в блискучий стовп.

Він не міг спершу вірити, алеж це була правда. Його геольоґічний досвід переказав йому, що моноліт мав у собі субстанцію з примішкою раду, такою сильною, що такої вені ще не бачили. Д-р Джовнс малощо не крикнув з радости, так сильно зацікавило його це відкриття.

Доперва тоді він побачив двоє дівчат, що їх тягнули до стовпа, котрого проміні були смертельні. Що за страшний обряд! — подумав він собі. Він мусить його стримати. Непрактичний учений навіть не подумав про те, які небезпеки можуть грозити йому через такий крок.